

SACO
Lena Maier Söderberg
Box 2206
103 15 STOCKHOLM

En bättre arbetsmiljö genom effektivare sanktioner (SOU 2011:57)

Sammanfattning av förslaget

I utredningen föreslås regleringar som ska åstadkomma att olika arbetsmiljö- och arbetstidskrav efterföljs bättre än vad som är fallet idag. Utredningen föreslår att diverse regler avkriminaliseras. I stället föreslås sanktionsavgifter alternativt föreläggande och förbud. Brottsbalkens regler om straff för arbetsmiljöbrott omfattas inte av utredningens uppdrag.

Sammanfattningsvis föreslås att:

1. Föreläggande och förbud ska användas i större utsträckning och att dessa alltid ska förenas med vite.
2. Arbetsmiljöverket ska ta fram de föreskrifter som behövs för att ersätta straffsanktionerade regler med sanktionsavgift.
3. Straffsanktionerna i en övervägande del av de omkring 170 bestämmelser i Arbetsmiljöverkets föreskrifter som är direkt straffbelagda tas bort för att istället ersättas med sanktionsavgifter.
4. Sanktionsavgiftens högsta belopp ska höjas från 100 000 kr till 1 miljon kr.
5. Även inom arbetstidsområdet ska straffsanktionerna i huvudsak ersättas med sanktionsavgifter.
6. Det, för att undvika dubbelbestraffning, införs bestämmelser som reglerar att vite och straff eller sanktionsavgift inte ska utgå för samma gärning.
7. Processen av föreslagna lagändringar och föreskriftsarbetet ska samordnas så att lagändringar och nya föreskriftsbestämmelser träder i kraft samtidigt den 1 juli 2013.

Sammanfattande synpunkter på arbetsgruppens förslag

Dagens system innebär att det är svårt att avgöra vilket straffrättsligt ansvar som gäller. Utredningen har haft möjlighet att djuploda i frågan om hur regelsystemet i sin helhet kan förändras för att tydliggöra bestämmelserna och öka förutsägbarheten. Sveriges Ingenjörers uppfattning är att utredningens förslag inte kommer att leda till en bättre efterlevnad av arbetsmiljö- och arbetstidsregler. Det finns stor risk att de tillsynes smärre förändringarna påverkar systemet i grunden. Det är djupt olyckligt att förslagen bottnar, i en till synes grund analys.

1. Förbundet ställer sig bakom förslaget att föreläggande och förbud används i större utsträckning. Ett stort praktiskt problem är dock att anslaget till Arbetsmiljöverket är betydligt mindre idag i jämförelse med tidigare år och att antalet inspektioner är färre. Allt fler arbetsplatser saknar även lokala skyddsombud. För att öka användningen av föreläggande och förbud behövs förutom utredarens förslag även en översyn av resursfördelning och organisatoriska aktiviteter för denna typ av myndighetsutövning. Sveriges Ingenjörer anser att föreläggande där förbud meddelas omedelbart inte alltid måste förenas med vite eftersom det kan medföra problem vid den praktiska tillämpningen. Det finns nämligen en risk att den enskilde arbetsmiljöinspektören värjer sig från att fatta beslut om föreläggande där förbud meddelas omedelbart om denne samtidigt måste utfärda vite.
2. Utredningens förslag innebär att Arbetsmiljöverket ska göra en genomgång av de bestämmelser som idag är straffsanktionerade. Förslaget innebär vidare att i de fall Arbetsmiljöverket förordar att sanktionsavgift ska införas ska Arbetsmiljöverket lämna förslag på ändrade materiella regler och ange hur sanktionsavgiften ska beräknas för varje enskild bestämmelse. De föreslagna lagändringarna och Arbetsmiljöverkets föreskriftsarbete ska enligt utredningen samordnas så att de träder i kraft samtidigt den 1 juli 2013. Sveriges Ingenjörer ser en mycket allvarlig brist i den föreslagna processen eftersom remissinstanserna inte ges tillfälle att granska den genomgång av bestämmelser som faller på Arbetsmiljöverket.
3. Det är inte rimligt att ta bort straffsanktionen innan alternativ sanktion är tillräckligt analyserad. I detta fall nöjer sig utredningen med att svepande konstatera att en lämplig alternativ sanktion står till buds. Sveriges Ingenjörer saknar i denna del en noggrann analys av varje enskild bestämmelse. Förbundet efterfrågar därför ett färdigt föreskriftsförslag och en analys av hur sanktionsavgifterna ska beräknas och fastställas.

4. Sveriges Ingenjörer delar utredarens förslag att det är rimligt att sanktionsavgiften inom arbetsmiljöområdet högsta belopp höjs från 100 000 kr till 1 miljon kr.
5. Sveriges Ingenjörer är till övervägande del positiv till att straffsanktioner inom arbetstidsområdet i huvudsak ersätts med sanktionsavgifter. Förslaget ger möjlighet till en effektivare myndighetstillsyn. Enligt Sveriges Ingenjörer är det dock tveksamt om utredningens förslag kommer att leda till att arbetstidsreglerna följs i någon större utsträckning än idag eftersom det inte föreslås några utökade resurser till myndighetsutövningen. Sveriges Ingenjörer anser även att det behövs en djupare analys av hur sanktionsavgiften ska beräknas. Det behövs bland annat en detaljerad analys av balansen mellan sanktioner vid överträdelse av lagens regleringar och överträdelser av kollektivavtalsbestämmelser.
6. Det är lämpligt, som utredningen föreslår, att införa bestämmelser som reglerar att vite och straff eller sanktionsavgift inte ska utgå för samma gärning.

I detta ärende har Peter Larsson beslutat. Magnus Skagerfält har varit föredragande.

Sveriges Ingenjörer

Peter Larsson
Samhällspolitisk Direktör

Magnus Skagerfält
Sakkunnig